

Datum van
inontvangstneming

:

28/06/2024

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-321/24 – 1

Zaak C-321/24

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

30 april 2024

Verwijzende rechter:

Tribunal Judiciaire de Paris (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

4 april 2024

Verzoekster:

BC

Verweerster:

S. C. P. Attal et Associés

**TRIBUNAL JUDICIAIRE DE PARIS (RECHTER IN EERSTE AANLEG
PARIJS, FRANKRIJK)**

Verificatie van de kosten

[OMISSIS]

**BESLISSING ALVORENS RECHT TE DOEN
VAN DE MET DE BEGROTING BELASTE RECHTER**

van 4 april 2024

VERZOEKSTER

BC

[OMISSIS] 75005 PARIJS

NL

Verschenen

VERWEERSTER

S.C.P. ATTAL & ASSOCIES

[OMISSIS] 75008 PARIJS

[OMISSIS]

BESLISSING

I - Korte uiteenzetting van het voorwerp van het geschil

- 1 XY, van Franse nationaliteit, is op 29 juli 2020 overleden in België, waar zij haar gewone verblijfplaats had.
- 2 Ze wordt overleefd door haar zus BC, die de Franse nationaliteit heeft en haar fiscale woonplaats in Frankrijk heeft.
- 3 De nalatenschap van XY bestaat uit roerende en onroerende goederen in België en Frankrijk.
- 4 De nalatenschap werd geopend door ██████████ notaris in Ukkel, België, op 12 oktober 2020. Hij stelde op dezelfde dag de akte van erfopvolging op.
- 5 SCP ATTAL & Associés, een notaris in Parijs, Frankrijk, werd gevraagd om de erfbelastingaangifte in Frankrijk op te stellen.
- 6 Op 2 maart 2021 heeft BC een voorschot betaald van 15 300 EUR, af te trekken van het emolument van de Franse notaris en berekend op basis van het geschatte volledige bruto-actief van de aan te geven nalatenschap, gelegen in Frankrijk en België, zijnde 2 750 000 EUR.
- 7 De Franse erfbelastingaangifte werd ondertekend op 18 maart 2021 en ingediend bij het bevoegde registratiekantoor op 23 maart 2021.
- 8 ██████████ ██████████ de Belgische notaris, heeft op 24 april 2021 de erfbelastingaangifte in België opgesteld, die betrekking had op alle goederen in Frankrijk en België.
- 9 BC heeft aan de Belgische notaris een emolument betaald van 16 621,30 EUR exclusief belastingen, berekend over het volledige door haar weerhouden bruto-actief van de nalatenschap, zijnde 2 838 422,41 EUR.
- 10 De Franse notaris heeft de griffier van de tribunal judiciaire de Paris (rechter in eerste aanleg Parijs, Frankrijk) verzocht om een certificaat van verificatie van de kosten met het oog op de begroting van zijn bezoldiging, bestaande uit zijn

emolument berekend op basis van het volledige in Frankrijk aangegeven bruto-actief, zijnde 2 716 652,41 EUR, en verschotten ten bedrage van 14 177,60 EUR.

- 11 Op 20 juli 2022 heeft de griffier van de tribunal Judiciaire de Paris het certificaat van verificatie van de kosten opgesteld, die hij heeft becijferd op 14 052,61 EUR, waarbij hij alleen de kopieerverschotten heeft uitgesloten en het emolument heeft weerhouden zoals die door de Franse notaris waren berekend over het volledige bruto-actief van de nalatenschap.
- 12 BC heeft het certificaat van verificatie van de kosten betwist bij aangetekende brief met ontvangstbevestiging, ontvangen op 24 juni 2022 ter griffie van de tribunal judiciaire de Paris.
- 13 Na verschillende brieven waarin om opmerkingen werd verzocht, werden de partijen opgeroepen voor de hoorzitting van 28 september 2023.
- 14 De zaak werd verdaagd naar de zitting van 7 december 2023, waar BC in persoon en SCP ATTAL & Associés vertegenwoordigd door haar raadsman zijn verschenen.
- 15 1. BC verwijst naar haar schriftelijke opmerkingen en verzoekt om vernietiging van het certificaat van verificatie van de kosten en om opstelling van een nieuw certificaat waarin het emolument van de Franse notaris wordt berekend op basis van een bedrag van 660 331,87 EUR, dat uitsluitend betrekking heeft op het deel van het bruto-actief dat zich in Frankrijk bevindt. Bijgevolg vordert zij terugbetaling van het verschil in begroting dat zij als voorschot heeft betaald.

15. 2. Zij voert twee middelen aan:

a) de grondslag voor de berekening van het emolument van de notaris moet identiek zijn aan de grondslag voor de berekening van de fiscale rechten; krachtens de overeenkomst van 20 januari 1959 tussen België en Frankrijk bestaat de grondslag voor de berekening van de belastingen in Frankrijk echter uitsluitend uit de waarde van de in Frankrijk gelegen goederen,

b) de bezoldiging van de Franse notaris, berekend over het volledige bruto-actief van de nalatenschap, zonder rekening te houden met de bezoldiging van de Belgische notaris die territoriaal bevoegd is voor de nalatenschap gezien de vaste woonplaats van de erflater in België en eveneens berekend over het volledige bruto-actief van de nalatenschap, vormt een beperking van het vrije verkeer van kapitaal waarin artikel 63 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: „VWEU”) voorziet, aangezien zij de waarde van de nalatenschap vermindert.

15. 3. BC betwist niet het principe van de bezoldiging van de Franse notaris voor de erfbelastingaangifte, maar alleen de grondslag en dus het bedrag ervan. BC heeft de Franse notaris overigens ook betaald voor andere akten, zoals eigendomsbewijzen, zonder dat zij dit heeft betwist.

- 16 1. SCP ATTAL & Associés verwijst naar haar schriftelijke opmerkingen en vraagt bevestiging van het certificaat en toevoeging van het afgewezen bedrag van 124,99 EUR inclusief belastingen, ofwel een totaal verschuldigd bedrag van 14 177,60 EUR inclusief belastingen. Zij vordert ook 2 400 EUR aan procedurekosten.
16. 2. Zij is van mening dat:
- a) de grondslag voor haar emolument alle goederen van de nalatenschap moet omvatten, ongeacht of deze zich in Frankrijk of in een ander land bevinden,
 - b) de grondslag van de belasting in feite bestaat uit alle goederen van de nalatenschap, ongeacht of deze zich in Frankrijk of in een andere staat bevinden, maar dat de belasting alleen verschuldigd is over de goederen die zich in Frankrijk bevinden, in toepassing van de overeenkomst tussen België en Frankrijk,
 - c) haar emolument, berekend over de waarde van het volledige in Frankrijk en België gelegen bruto-actief van de nalatenschap, verschuldigd is.
- 17 17.1. De zaak werd aangehouden op 11 januari 2024, met een uitstel van de beraadslagingen tot 29 februari 2024 om de partijen te verzoeken hun opmerkingen in te dienen over de mogelijkheid van een prejudiciële beslissing over het door BC aangevoerde middel inzake schending van artikel 63 VWEU.
17. 2. BC heeft bij e-mail, ontvangen op 15 februari 2024, haar opmerkingen ingediend en zich vóór de prejudiciële vraag uitgesproken op grond dat het legitiem is om zich af te vragen of de dubbele financiële last bestaande uit de bezoldiging van de twee notarissen verenigbaar is met het Unierecht.
17. 3. SCP ATTAL & Associés heeft bij e-mail van 28 februari 2028 laten weten dat zij geen opmerkingen had, en heeft alleen verzocht om de mogelijke kosten van een prejudiciële vraag niet aan haar in rekening te brengen, aangezien zij van mening is dat zij niet het initiatief tot het verzoek heeft genomen.
- 18 De beraadslagingen werden uitgesteld tot 4 april 2024.

II- Toepasselijk nationaal recht en toepasselijke rechtspraak

Procedureel kader van de aanhangigmaking

- 19 De met de begroting belaste rechter is de voorzitter van de tribunal judiciaire of de door hem gedelegeerde rechter. Hij is bevoegd om te oordelen over betwistingen van certificaten van verificatie van de kosten opgesomd in artikel 695 van de code de procédure civile (Frans wetboek van burgerlijke rechtsvordering) in overeenstemming met de procedure beschreven in de artikelen 704 tot 718 van hetzelfde wetboek. Hij is ook bevoegd om uitspraak te doen over geschillen met betrekking tot de honoraria van gerechtelijke ambtenaren of openbare of

ministeriële ambtenaren, overeenkomstig de procedure van de artikelen 719 tot 721 van de code de procédure civile, die voorziet in een rechtstreekse aanhangigmaking bij de rechtbank.

- 20 De notaris is een openbaar en ministerieel ambtenaar wiens statuut werd vastgelegd in de ordonnance n°45-2590 du 2 novembre 1945 relative au statut du notariat (Frans besluit nr. 45-2590 van 2 november 1945 betreffende het statuut van notarissen).
- 21 Artikel L444-1 van de code de commerce (Frans wetboek van koophandel) bepaalt dat de bezoldiging van een notaris kan bestaan uit:
- een emolument, dit wil zeggen een gereguleerd tarief, vastgelegd in een bepaling voor een akte waarvoor de gerechtelijke ambtenaar een monopolie heeft,
 - honoraria die vrijelijk met de cliënt zijn overeengekomen voor diensten die de gerechtelijke ambtenaar parallel met andere beroepen verricht.
- 22 De akten die door de notaris worden verricht en waarvoor een emolument wordt betaald, worden opgesomd in tabel 5 bij artikel R444-3 1° van de code de commerce.
- 23 De notaris kan ook de terugbetaling vorderen van de kosten en uitgaven die hij heeft voorgeschoten, tegen de werkelijke kosten van de uitgaven of tegen een forfaitair bedrag overeenkomstig artikel R444-12 van de code de commerce. Deze kosten en verschotten zijn vastgesteld in artikel bijlage 4-8 6°, onder verwijzing naar artikel R444-3 2° van de code de commerce.
- 24 De emolumenten zijn kosten overeenkomstig artikel 695 6° van de code de procédure civile, evenals de verschotten die overeenkomstig 5° van hetzelfde artikel worden bepaald.
- 25 In geval van moeilijkheden met betrekking tot de kosten kunnen de partijen of de gerechtelijke ambtenaar de zaak voorleggen aan de griffier van de bevoegde rechtbank, die het bedrag van de kosten zal verifiëren en een certificaat van verificatie van de kosten zal afgeven overeenkomstig de artikelen 704 en 705 van de code de procédure civile. De bevoegde rechter wordt aangeduid in artikel 52 van de code de procédure civile: ofwel de rechter voor wie de kosten in verband met een rechtsvordering zijn gemaakt ofwel de rechter binnen wiens rechtsgebied de gerechtelijke ambtenaar zijn ambt uitoefent wanneer de vorderingen in verband met de kosten, emolumenten en verschotten niet in verband met een rechtsvordering zijn gemaakt.
- 26 Overeenkomstig de artikelen 708 en 709 van de code de procédure civile kan het certificaat van verificatie van de kosten worden betwist: de voorzitter van de rechtbank of de daartoe gedelegeerde rechter beslist over de betwisting door een begrotingsbeslissing uit te vaardigen, na de opmerkingen van de partijen te hebben

gehoord of hierom te hebben verzocht. De rechter kan de vordering ook verwijzen naar een hoorzitting overeenkomstig artikel 712 van de code de procédure civile.

- 27 Overeenkomstig de artikelen 710 en 711 van de code de procédure civile doet de rechter uitspraak over de begrotingsvordering en over de vorderingen tot terugbetaling van kosten, waarbij hij, zelfs ambtshalve, de nodige aanpassingen verricht en melding maakt van de bedragen die reeds als voorschot zijn ontvangen.

Toepasselijke bepalingen ten gronde

- 28 De erfbelastingaangifte is vereist volgens artikel 800 van de code général des impôts (Frans algemeen belastingwetboek) en moet worden gedaan door de erfgenamen. De aangifte bevat informatie die naar de belastingdienst wordt gestuurd zodat deze de verschuldigde belasting over de nalatenschap kan berekenen, waarin de activa en passiva van de overledene moeten worden opgenomen en de identiteit van de erfgenamen moet worden vermeld.
- 29 Krachtens de artikelen 800 en 802 van de code général des impôts moet de erfbelastingaangifte gedetailleerd en volledig zijn en zowel de goederen omvatten die zich in Frankrijk als in het buitenland bevinden, overeenkomstig het territorialiteitsbeginsel van artikel 750 ter van de code général des impôts (zie bulletin officiel des impôts BOI-ENR-DMTG-10-50-70-17/03/2014 opgesteld door SCP ATTAL & Associés als Bijlage 4).
- 30 Frankrijk en België hebben op 20 januari 1959 een belastingovereenkomst ondertekend die voorziet in een mechanisme om rekening te houden met belasting die in een van de twee landen is betaald om dubbele belastingheffing te voorkomen.
- 31 Een beroep moet worden gedaan op een notaris als de nalatenschap meer dan 5 000 EUR waard is of wanneer de nalatenschap onroerend goed omvat. Artikel L312-1-4 van de code monétaire et financier (Frans monetair en financieel wetboek) laat erfgenamen immers toe om de rekeningen van de overledene af te sluiten en betaling van de gelden te verkrijgen door hun hoedanigheid van erfgenaam te bewijzen met een door alle erfgenamen ondertekend certificaat waarin staat dat de nalatenschap geen onroerende goederen omvat en wanneer het bedrag lager is dan 5 000 EUR, het bedrag dat is vastgesteld in de arrêté du 7 mai 2015 pris en application de l'article L312-4-1 du code monétaire et financier (besluit van 7 mei 2015 dat is uitgevaardigd in toepassing van artikel L312-4-1 van de code monétaire et financier). In de overige gevallen is een akte van bekendheid opgesteld door een notaris vereist om de hoedanigheid van erfgenaam aan te tonen in overeenstemming met artikel 730-1 van de code civil (Frans burgerlijk wetboek), en de tussenkomst van de notaris is ook vereist wanneer de nalatenschap onroerende goederen omvat, aangezien de notaris belast is met de publicatie van de overdracht van activa in het onroerendgoedregister bij het relevante kadaster [artikel 4 van décret n° 55-22 du 4 janvier 1955 portant réforme

de la publicité foncière (besluit nr. 55-22 van 4 januari 1955 tot hervorming van de kadastrale registratie)].

- 32 De erfbelastingaangifte is een akte die valt onder nummer 8 van tabel 5 van het artikel dat als bijlage 4-7 is toegevoegd aan artikel R444-3 I° van de code de commerce, waarin de diensten van notarissen worden opgesomd.
- 33 Het tarief voor de erfbelastingaangifte is vastgelegd in artikel A444-63 van de code de commerce. Het emolument dat de notaris in rekening brengt voor de erfbelastingaangifte wordt als volgt berekend in verhouding tot het volledige bruto-actief van de nalatenschap:
- van 0 EUR tot 6 500 EUR: 1,548 %,
 - van 6 500 EUR tot 17 000 EUR: 0,851 %,
 - van 17 000 EUR tot 30 000 EUR: 0,580 %,
 - meer dan 30 000 EUR: 0,426 %.
- 34 Volgens de Franse rechtspraak valt de berekeningsgrondslag van de belasting niet samen met de berekeningsgrondslag van het emolument van de notaris: in de door BC aangehaalde zaak was de Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk) het eens met de eerste voorzitter van de cour d'appel de Versailles (rechter in tweede aanleg Versailles, Frankrijk), die oordeelde dat de berekeningsgrondslag van de belasting samenviel met de berekeningsgrondslag van het emolument van de notaris, zonder hier een algemene regel van te maken (Cass. Com., 4 oktober 2011, voorziening nr. 10-20.218). De Cour de Cassation heeft evenwel geoordeeld dat het ook mogelijk is dat deze twee berekeningsgrondslagen niet samenvallen, aangezien het emolument van de notaris moet worden berekend op basis van het volledige bruto-actief van de nalatenschap, zonder aftrek van het passief, hoewel het passief zal worden afgetrokken voor de berekening van de erfbelasting (Cass. 1re Civ., 6 februari 1996, voorziening nr. 93-21.108).

III- Unierecht

- 35 Artikel 63, lid 1, VWEU verbiedt alle beperkingen van het kapitaalverkeer tussen lidstaten onderling en tussen lidstaten en derde landen.
- 36 Het in artikel 63, lid 1, VWEU neergelegde beginsel van het vrije verkeer van kapitaal vloeit voort uit artikel 67, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, dat, in zijn oorspronkelijke versie, de lidstaten verplichtte tot de geleidelijke opheffing, onderling, van de beperkingen met betrekking tot het verkeer van kapitaal toebehorende aan personen die woonachtig of gevestigd zijn in de lidstaten alsmede van de discriminerende

behandeling op grond van de nationaliteit of van de vestigingsplaats van partijen of op grond van het gebied waar het kapitaal wordt belegd.

- 37 Artikel 1 van richtlijn 88/361/EEG van de Raad van 24 juni 1988 voor de uitvoering van artikel 67 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap voorziet in de opheffing van de beperkingen met betrekking tot het in bijlage I bij die richtlijn vermelde kapitaalverkeer tussen ingezetenen van de lidstaten. Volgens bijlage I, XI. D van deze richtlijn vallen nalatenschappen en legaten onder kapitaalverkeer van persoonlijke aard.
- 38 In punt 16 van zijn arrest van 30 juni 2016 (zaak C-123/15, ECLI:EU:C:2016:496) heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie geoordeeld dat „*successies, die hierin bestaan dat één of meerdere personen de nalatenschap van een overledene verkrijgen, volgens vaste rechtspraak van het Hof, kapitaalverkeer [vormen] in de zin van artikel 63 VWEU, tenzij alle constituerende delen binnen één lidstaat gelegen zijn (zie in die zin arresten van 23 februari 2006, █████ █████ █████ █████ C-513/03, EU:C:2006:131, punten 39-42; 17 januari 2008, █████ C-256/06, EU:C:2008:20, punten 24 en 25; 17 oktober 2013, █████ C-181/12, EU:C:2013:662, punten 19 en 20, en 3 september 2014, Commissie/Spanje, C-127/12, niet gepubliceerd, EU:C:2014:2130, punten 52 en 53).*”
- 39 Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in zijn arrest van 26 mei 2016, Europese Commissie/Helleense Republiek, zaak C-244/15, EU:C:2016:359, geoordeeld dat het vaste rechtspraak is dat „*de maatregelen die ingevolge artikel 63 VWEU verboden zijn omdat zij het kapitaalverkeer beperken, in geval van erfenissen mede de maatregelen omvatten die leiden tot waardevermindering van de erfenis van een ingezetene van een andere lidstaat dan die op het grondgebied waarvan de betrokken zaken zich bevinden en waar de overdracht van die zaken door vererving wordt belast (zie met name arresten van 11 december 2003, █████ C-364/01, EU:C:2003:665, punt 62, en 17 oktober 2013, █████ C-181/12, EU:C:2013:662, punt 23)*”.
- 40 De waardevermindering van een nalatenschap door de toepassing van nationale regels vormt dus een beperking van het vrije verkeer van kapitaal. Het Hof oordeelde in zijn arrest van 23 februari 2006, █████ █████ █████ █████ zaak C-513/03, EU:C:2006:131, punt 44, als volgt: „*uit de rechtspraak [volgt] dat de maatregelen die ingevolge artikel 73 B, lid 1, van het Verdrag verboden zijn op grond dat zij het kapitaalverkeer beperken, mede de maatregelen omvatten die niet-ingezetenen ervan doen afzien, in een lidstaat investeringen te doen, of ingezetenen van bedoelde lidstaat ontmoedigen in andere staten investeringen te doen, dan wel, in geval van successies, de maatregelen die leiden tot waardevermindering van de nalatenschap van een persoon die woonplaats heeft in een andere staat dan de lidstaat waar de betrokken zaken zich bevinden en waar de vererving van die zaken wordt belast*” (zie ook arresten van het Hof van 17 oktober 2013, █████ █████ Finanzamt Velber, zaak C-181/12, EU:C:2013:662,

- punten 25-26, en 11 september 2008, ██████████ zaak C-11/07, EU:C:2008:489, punten 41-45).
- 41 Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft voorts geoordeeld dat een minder gunstige fiscale behandeling die niet-ingezetenen kan ontmoedigen in een andere lidstaat gelegen onroerende goederen te verwerven of aan te houden, een beperking van het vrije kapitaalverkeer vormt (zie arresten van het Hof van 31 maart 2011, ██████████ ██████████ Finanzamt Hameln, zaak C-450/09, EU:C:2011:198, punten 32-33; 12 april 2018, Europese Commissie/Koninkrijk België, zaak C-110/17, EU:C:2018:250, punt 40, en 11 september 2014, ██████████ ██████████ C-489/13, EU:C:2014:2210, punt 21).
- 42 Artikel 65, lid 1, VWEU voorziet in uitzonderingen op het beginsel van het vrije verkeer van kapitaal:
- artikel 65, lid 1, onder a), biedt de lidstaten de mogelijkheid om „*de terzake dienende bepalingen van hun belastingwetgeving toe te passen die onderscheid maken tussen belastingplichtigen die niet in dezelfde situatie verkeren met betrekking tot hun vestigingsplaats of de plaats waar hun kapitaal is belegd*”,
 - artikel 65, lid 1, onder b), biedt de lidstaten de mogelijkheid om „*alle nodige maatregelen te nemen om overtredingen van de nationale wetten en voorschriften tegen te gaan, met name op fiscaal gebied en met betrekking tot het bedrijfseconomisch toezicht op financiële instellingen, of te voorzien in procedures voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden, dan wel maatregelen te nemen die op grond van de openbare orde of de openbare veiligheid gerechtvaardigd zijn.*”
- 43 Hieraan moet worden toegevoegd dat de in lid 1 van artikel 65 bedoelde maatregelen overeenkomstig lid 3 van dat artikel geen middel tot willekeurige discriminatie noch een verkapte beperking van het vrije kapitaalverkeer mogen vormen.
- 44 Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft de uitzondering waarin artikel 65, lid 1, onder a), VWEU op fiscaal gebied voorziet, strikt uitgelegd in die zin dat nationale bepalingen die een onderscheid maken tussen belastingplichtigen die niet in dezelfde situatie verkeren met betrekking tot hun vestigingsplaats of de plaats waar hun kapitaal is belegd, niet automatisch verenigbaar zijn met artikel 63 VWEU, aangezien deze uitzondering zelf wordt beperkt door lid 3 van artikel 65, dat bepaalt dat nationale bepalingen geen middel tot willekeurige discriminatie noch een verkapte beperking van het vrije kapitaalverkeer mogen vormen (zie arresten van het Hof van 4 september 2014, Europese Commissie/Bondsrepubliek Duitsland, zaak C-211/13, EU:C:2014:2148, punten 45-46, en 8 juni 2016, ██████████ ██████████ Finanzamt Krefeld, zaak C-479/14, EU:C:2016:412, punten 50-53).
- 45 Verschillen in behandeling kunnen slechts worden toegestaan indien zij betrekking hebben op situaties die niet objectief vergelijkbaar zijn of indien zij

worden gerechtvaardigd door een dwingende reden van algemeen belang (zie arresten van het Hof van 30 juni 2016, ██████████ zaak C-123/15, EU:C:2016:496, punten 25-26; 3 september 2014, Commissie/Spanje, C-127/12, punt 73; 6 juni 2000, ██████████ C-35/98, punt 43; 7 september 2004, ██████████ zaak C-319/02, EU:C:2014:2130, punt 29; 8 september 2005, ██████████ zaak C-512/03, EU:C:2005:516, punt 42, en 17 september 2009, Glaxo Wellcome, zaak C-182/08, EU:C:2009:559, punt 68).

- 46 Wat de uitzondering van artikel 65, lid 1, onder b), betreft, heeft het Hof in zijn arrest van 21 mei 2019, Europese Commissie/Hongarije, C-235/17, EU:C:2019:432, punt 103, er nogmaals op gewezen dat „*artikel 65, lid 1, onder b), VWEU als afwijking van het fundamentele beginsel van vrij kapitaalverkeer strikt moet worden uitgelegd (arrest van 6 maart 2018, SEGRO en Horváth, C-52/16 en C-113/16, EU:C:2018:157, punt 96)*”.
- 47 Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in zijn arrest van 18 juni 2020, Europese Commissie, ondersteund door het Koninkrijk Zweden, tegen Hongarije, zaak C-78/18, EU:C:2020:476, punt 76 geoordeeld dat „*[v]olgens vaste rechtspraak van het Hof een overheidsmaatregel die het vrije verkeer van kapitaal beperkt, slechts toelaatbaar [is] voor zover hij, in de eerste plaats, gerechtvaardigd is door een van de in artikel 65 VWEU genoemde redenen of door een dwingende reden van algemeen belang en, in de tweede plaats, het evenredigheidsbeginsel eerbiedigt, wat inhoudt dat hij geschikt is om de verwezenlijking van het nagestreefde doel op coherente en systematische wijze te waarborgen en niet verder gaat dan nodig is voor het bereiken van dat doel [zie in die zin arrest van 21 mei 2019, Commissie/Hongarije (Vruchtgebruik op landbouwgrond), C-235/17, EU:C:2019:432, punten 59-61]*”.
- 48 Zo moet een noodzakelijke maatregel in de zin van artikel 65, lid 1, onder b), tot doel hebben om overtredingen van de wet- en regelgeving tegen te gaan (zie arrest van 2 maart 2023, AS Private Bank, A, B en Unimain Holdings LTD/Finansu un kapit la tirgus komisija, zaak C-78/21, EU:C:2023:137, punt 60).
- 49 Procedures voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden of maatregelen die op grond van de openbare orde of de openbare veiligheid gerechtvaardigd zijn, moeten voldoen aan „*het evenredigheidsbeginsel, wat inhoudt dat zij geschikt zijn om de verwezenlijking van het rechtmatig nagestreefde doel te waarborgen en niet verder gaan dan wat noodzakelijk is om dat doel te bereiken (zie in die zin arrest van 6 maart 2018, SEGRO en Horváth, C-52/16 en C-113/16, EU:C:2018:157, punten 76 en 77)*” (arrest van het Hof van 31 mei 2018, Lu Zheng/Ministerio de Economía y Competitividad, zaak C-190/17, EU:C:2018:357, punt 37).
- 50 Tot slot beroept BC zich op de Europese verordening nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van

erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, die het mogelijk maakt om in geval van een geschil het bevoegde gerecht en het toepasselijke recht aan te wijzen. In de nalatenschap van XY hoefde echter geen geschil te worden beslecht en de notaris oefende geen gerechtelijke functie uit, wat de toepassing van deze verordening lijkt uit te sluiten.

IV- Noodzaak van het stellen van prejudiciële vragen ter beslechting van het geschil

51 Artikel 267 VWEU luidt als volgt: „*Het Hof van Justitie van de Europese Unie is bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, een uitspraak te doen*

a) over de uitlegging van de Verdragen,

b) over de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen, de organen of de instanties van de Unie,

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen voor een rechterlijke instantie van een der lidstaten, kan deze instantie, indien zij een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis, het Hof van Justitie verzoeken over deze vraag een uitspraak te doen.

Indien een vraag te dien aanzien wordt opgeworpen in een zaak aanhangig bij een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, is deze instantie gehouden zich tot het Hof te wenden.

Indien een dergelijke vraag wordt opgeworpen in een bij een nationale rechterlijke instantie aanhangige zaak betreffende een gedetineerde persoon, doet het Hof zo spoedig mogelijk uitspraak.”

52 In de onderhavige zaak heeft de nalatenschap van XY betrekking op twee lidstaten, Frankrijk en België, waar de overledene eigenaar was van roerende en onroerende goederen. De overledene woonde in België, terwijl haar enige erfgename in Frankrijk woont en er zich goederen in beide lidstaten bevinden. Bij haar nalatenschap is dus sprake van persoonlijk kapitaalverkeer waarbij twee lidstaten van de Europese Unie betrokken zijn.

53 BC, die haar erfgename is, is wettelijk verplicht om zich tot een notaris te wenden om de Franse erfbelastingaangifte op te stellen die door de fiscale bepalingen wordt vereist, aangezien de waarde van de nalatenschap hoger is dan 5 000 EUR en de nalatenschap onroerende goederen omvat. Deze Franse erfbelastingaangifte moet een lijst bevatten van alle goederen van de overledene, ongeacht of deze zich in Frankrijk of België bevinden.

- 54 Ze heeft ook een erfbelastingaangifte in België ingediend, opgesteld door de Belgische notaris.
- 55 BC heeft erfbelasting betaald in Frankrijk, uitsluitend berekend over de roerende en onroerende goederen die zich in Frankrijk bevinden, en heeft vervolgens erfbelasting betaald in België, berekend over alle roerende en onroerende goederen die zich in Frankrijk en België bevinden, maar verminderd met de belastingen die in Frankrijk zijn betaald, in toepassing van de Frans-Belgische belastingovereenkomst van 20 januari 1959. De toepassing van deze overeenkomst voorkomt dus op doeltreffende wijze dat het vrije kapitaalverkeer wordt belemmerd, aangezien een dubbele belasting van de goederen van de nalatenschap wordt vermeden.
- 56 BC heeft bovendien de bezoldiging van de Belgische notaris betaald, berekend op basis van het volledige bruto-actief van de nalatenschap, en heeft, bij wijze van voorschot, de bezoldiging van de Franse notaris betaald, eveneens berekend op basis van het volledige bruto-actief van de nalatenschap, roerend en onroerend, gelegen in Frankrijk en België, volgens het begrotingsvoorstel (zie bewijsstuk 4 BC).
- 57 De Franse notaris stelt dat de toepassing van het Franse recht hem toestaat zijn bezoldiging te berekenen over het volledige bruto-actief van de nalatenschap, al dan niet in Frankrijk gelegen, overeenkomstig artikel 800 van de code général des impôts en artikel A444-63 van de code de commerce. Hij heeft zijn begrotingsfactuur dienovereenkomstig opgesteld.
- 58 De waarde van de nalatenschap die BC heeft ontvangen, wordt dus verminderd met de bezoldiging van de notaris, berekend op basis van het volledige bruto-actief van de nalatenschap, wat een inbreuk kan vormen op het vrije kapitaalverkeer.
- 59 De verwijzende rechter vraagt zich dan ook af welke gevolgen moeten worden verbonden aan deze stand van het recht, die investeringen van een inwoner van een lidstaat in andere lidstaten kan ontmoedigen, in het licht van de voormelde rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie:
- 60 **Vraag nr. 1:** moet artikel 63, lid 1, VWEU aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een dubbele bezoldiging van de notarissen van twee lidstaten van de Europese Unie die belast zijn met de afwikkeling van eenzelfde nalatenschap die goederen in beide lidstaten omvat en waarvan de berekening in beide gevallen op het volledige bruto-actief van de nalatenschap is gebaseerd, zonder dat rekening wordt gehouden met de aan de andere notaris betaalde bezoldiging, en dit terwijl de medewerking van de notaris wettelijk vereist is?
- 61 **Vraag nr. 2:** moet artikel 63, lid 1, VWEU aldus worden uitgelegd dat het eraan in de weg staat dat de bezoldiging van de notaris, wiens interventie in een nalatenschap met goederen in twee lidstaten van de Europese Unie bij wet is

- opgelegd, wordt berekend op basis van het volledige bruto-actief van de nalatenschap en niet enkel op basis van het in zijn lidstaat gelegen bruto-actief?
- 62 Hoewel de erfbelastingaangifte wordt opgelegd door de fiscale bepalingen, is de bezoldiging van de notaris zelf bovendien niet van fiscale aard. Noch de nationale regels, noch de Frans-Belgische overeenkomst bepalen dat de bezoldiging van de notaris op dezelfde basis moet worden berekend als de belasting. Volgens de nationale rechtspraak hoeft de grondslag waarop de bezoldiging van de notaris wordt berekend niet noodzakelijkerwijs samen te vallen met de grondslag waarop de belasting wordt berekend.
- 63 In de huidige stand van zaken valt de bepaling waarin de wijze van berekening van de bezoldiging van de notaris die de erfbelastingaangifte opstelt wordt vastgesteld, op zich niet onder de uitzondering van artikel 65, lid 1, onder a).
- 64 Desalniettemin wordt de tussenkomst van de notaris vereist door een fiscale bepaling en is zij een voorwaarde voor de toepassing van de Frans-Belgische overeenkomst van 20 januari 1959 die, door dubbele belasting te vermijden, op doeltreffende wijze een afzonderlijke inbreuk op het vrije kapitaalverkeer voorkomt.
- 65 In dit verband heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie zich kunnen uitspreken over de toepassing van belastingregels die tot gevolg hadden dat de waarde van een nalatenschap werd verminderd, maar niet over de bezoldiging van de notaris, een openbaar en ministerieel ambtenaar, die hetzelfde effect heeft en wiens optreden verplicht is wanneer een nalatenschap een actief van meer dan 5 000 EUR bevat of onroerende goederen omvat.
- 66 De in het hoofdgeding aan de orde zijnde regeling zou dus ook kunnen worden opgevat als een uitzondering, een „terzake dienende bepaling” van de belastingwetgeving in de zin van artikel 65, lid 1, onder a), VWEU.
- 67 De verwijzende rechter vraagt zich derhalve af wat de draagwijdte is van deze uitzondering waarin het Unierecht voorziet:
- 68 **Vraag nr. 3:** moeten de artikelen 63, lid 1, en 65, lid 1, onder a), VWEU aldus worden uitgelegd dat de dubbele bezoldiging van de twee notarissen die belast zijn met de afwikkeling van eenzelfde nalatenschap, die in beide gevallen wordt berekend op basis van het volledige in de twee lidstaten gelegen bruto-actief van de nalatenschap, een „terzake dienende bepaling van hun belastingwetgeving” kan vormen die een uitzondering vormt op het in de eerste van deze bepalingen neergelegde verbod van beperking van het kapitaalverkeer, zelfs wanneer de medewerking van de notaris wettelijk vereist is?
- 69 Ten slotte heeft de bepaling waarin de wijze van berekening van de bezoldiging van de notaris wordt vastgesteld, op zich niet tot doel overtredingen tegen te gaan of kapitaalbewegingen te doen aangeven, en lijkt zij niet te worden gerechtvaardigd door redenen van openbare orde of openbare veiligheid.

- 70 De betrokkenheid van de notaris is echter vereist om de belastingdienst te informeren met het oog op de berekening van de belasting die wordt geheven op de nalatenschap, en deze kán er dus toe strekken om het plegen van belastingovertredingen te voorkomen.
- 71 In de huidige stand van zaken heeft het Hof zich nog niet uitgesproken over de bezoldiging van de notaris, voor zover deze voortvloeit uit bepalingen die tot doel kunnen hebben belastingovertredingen tegen te gaan of van bepalingen die voorzien in een procedure voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden.
- 72 De verwijzende rechter vraagt zich derhalve af wat de reikwijdte van deze uitzondering is:
- 73 **Vraag nr. 4:** moeten de artikelen 63, lid 1, en 65, lid 1, onder b), VWEU aldus worden uitgelegd dat de dubbele bezoldiging van de twee notarissen die belast zijn met de afwikkeling van eenzelfde nalatenschap, die in beide gevallen wordt berekend op basis van het volledige in de twee lidstaten gelegen bruto-actief van de nalatenschap, een maatregel kan vormen die noodzakelijk is om belastingovertredingen tegen te gaan, dan wel een procedure voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden, die een uitzondering vormt op het in de eerste van deze bepalingen neergelegde verbod van beperking van het kapitaalverkeer, rekening houdend met het feit dat de interventie van de notaris wettelijk vereist is?
- 74 De behandeling van de zaak dient te worden geschorst in afwachting van het antwoord van het Hof op deze prejudiciële vragen over de uitlegging van de artikelen 63, lid 1, en 65, lid 1, onder a) en onder b), VWEU.

V - OM DEZE REDENEN

Verzoekt de gedelegeerde met de begroting belaste rechter in het openbaar, middels een tegensprekelijke beslissing alvorens recht te doen die beschikbaar is op de griffie:

Gelet op artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak te doen over de volgende prejudiciële vragen:

- **Vraag nr. 1:** moet artikel 63, lid 1, VWEU aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een dubbele bezoldiging van de notarissen van twee lidstaten van de Europese Unie die belast zijn met de afwikkeling van eenzelfde nalatenschap die goederen in beide lidstaten omvat en waarvan de berekening in beide gevallen op het volledige bruto-actief van de nalatenschap is gebaseerd, zonder dat rekening wordt gehouden met de aan de andere notaris betaalde bezoldiging, en dit terwijl de medewerking van de notaris wettelijk vereist is?

- **Vraag nr. 2:** moet artikel 63, lid 1, VWEU aldus worden uitgelegd dat het eraan in de weg staat dat de bezoldiging van de notaris, wiens interventie in een nalatenschap met goederen in twee lidstaten van de Europese Unie bij wet is opgelegd, wordt berekend op basis van het volledige bruto-actief van de nalatenschap en niet enkel op basis van het in zijn lidstaat gelegen bruto-actief?

- **Vraag nr. 3:** moeten de artikelen 63, lid 1, en 65, lid 1, onder a), VWEU aldus worden uitgelegd dat de dubbele bezoldiging van de twee notarissen die belast zijn met de afwikkeling van eenzelfde nalatenschap, die in beide gevallen wordt berekend op basis van het volledige in de twee lidstaten gelegen bruto-actief van de nalatenschap, een „terzake dienende bepaling van hun belastingwetgeving” kan vormen die een uitzondering vormt op het in de eerste van deze bepalingen neergelegde verbod van beperking van het kapitaalverkeer, zelfs wanneer het optreden van de notaris wettelijk vereist is?

- **Vraag nr. 4:** moeten de artikelen 63, lid 1, en 65, lid 1, onder b), VWEU aldus worden uitgelegd dat de dubbele bezoldiging van de twee notarissen die belast zijn met de afwikkeling van eenzelfde nalatenschap, die in beide gevallen wordt berekend op basis van het volledige in de twee lidstaten gelegen bruto-actief van de nalatenschap, een maatregel kan vormen die noodzakelijk is om belastingovertredingen tegen te gaan, dan wel een procedure voor de kennisgeving van kapitaalbewegingen ter informatie van de overheid of voor statistische doeleinden, die een uitzondering vormt op het in de eerste van deze bepalingen neergelegde verbod van beperking van het kapitaalverkeer, rekening houdend met het feit dat de interventie van de notaris wettelijk vereist is?

De met de begroting belaste rechter schorst de behandeling van de door partijen ingediende verzoeken totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft geantwoord op de prejudiciële vragen,

[OMISSIS]